

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

- забезпечення атмосфери довіри та підтримки;
- надання можливості для самостійної роботи та самовираження;
- включення елементів ігрових та тренінгових методик в освітній процес.

Відтак, розвиток креативності у майбутніх учителів біології є важливим напрямом підготовки кваліфікованих педагогів. Креативні вчителі здатні ефективно формувати у школярів не лише знання, а й компетенції, необхідні для активного пізнання природи та успішного вирішення екологічних проблем. Упровадження сучасних методів навчання, стимулювання творчої діяльності та формування мотивації до саморозвитку сприяє підготовці компетентних і творчих фахівців у галузі біологічної освіти.

Список використаних джерел:

1. Бондар Ю.В. Розвиток креативності майбутніх педагогів засобами проєктних технологій. URL: <https://scispace.com/pdf/rozvitok-kreativnosti-maibutnikh-pedagogiv-zasobami-q4ml124l.pdf> (дата звернення: 27.03.2025).
2. Бондар Ю.В. Формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій : дис. ...д. філос. н.: 013. Тернопіль, 2022. 542 с.
3. Куцевол О.М. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня докт. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2007. 51 с.
4. Павленко В.В. Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості. *Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць* / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 648 с. С.145-150.
5. Про освіту: Закон України від 05 вер. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 27.03.2025).
6. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» від 23 груд. 2020 р. № 2736. 2020, 45 с.
7. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ: Міленіум, 2006, 344 с.

КІРДАН Олена Анатоліївна

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Здатність і готовність сучасного викладача закладу вищої освіти до самовдосконалення, потреба в саморозвитку є одними із основних складників

його професійної компетентності, формуванню яких необхідно приділяти належну увагу від початку навчання здобувачів вищої освіти на педагогічних спеціальностях. Такий підхід має особливе значення у зв'язку з тим, що швидко збільшується об'єм інформації, обсяг необхідних знань, відбувається цифрова трансформація освіти та зміни освітнього процесу у контексті війни для повоєнного відновлення та євроінтеграційного поступу України. Майбутньому викладачу необхідно своєчасно, адекватно реагувати на зазначені виклики, виховувати, навчати та розвивати здобувачів освіти відповідно до сучасних вимог. Отже, необхідно розвивати творчий потенціал майбутніх викладачів, здатність демонструвати творчі можливості в процесі педагогічної діяльності та виховувати в них потребу в саморозвитку, що є ключовою умовою безперервності самовдосконалення. У процесі розвитку творчого потенціалу доцільно звернути увагу на потребу формування та розвитку креативності майбутніх викладачів.

Логіка наукового пошуку актуалізує потребу з'ясування сутності та змісту креативності майбутніх викладачів у суспільно-історичній детермінації.

У працях Р. Гуревича, І. Зязюна, О. Дунаєвої, Н. Ничкало, С. Сисоєвої, М. Сметанського та ін. вказано на цільність формування креативності у контексті професійної підготовки майбутніх педагогів.

На переконання О. Дунаєвої, посиленою є соціально-педагогічна потреба у спеціальному і комплексному науковому осмисленні проблеми формування педагогічної креативності майбутніх учителів на основному етапі – в умовах вищої школи [1, с. 3]. Дослідниця наголошує на нерозривному зв'язку понять «творчість» та «креативність». О. Дунаєва на основі аналізу складності поняття креативності (Р. Муні, А. Штерн) акцентує на доцільності дослідження креативності у чотирьох основних аспектах: «1) як процес; 2) як продукт; 3) як особистість (креативні здібності особистості); 4) як середовище (сферу, структуру, соціальний контекст, які формують вимоги до продукту творчості). К. Урбан, у своїх дослідженнях креативності виокремлює додатково аспект проблеми, яку необхідно вирішити; 5) як проблему, що підлягає вирішенню. У нашому дослідженні креативність визначається як здатність особистості сприйняти проблему та, використовуючи найоптимальніші для цього можливості, створити новий, оригінальний продукт соціальної важливості» [1, с. 6].

Теоретичний аналіз опублікованих наукових праць періоду 90-х років ХХ – початку ХХІ ст. довів, що поняття «креативність» у публікаціях використано в контексті характеристики професійної підготовки та діяльності майбутніх учителів та викладачів. Однак, констатуємо, що переважно увага вітчизняних учених фокусувалася змістовному та логічному трактуванні, уточненні сутності креативності як психолого-педагогічного поняття. Вищезазначене актуалізує завдання формування креативності як складника професійної підготовки майбутніх викладачів.

У попередніх дослідженнях нами акцентовано на потребі формування креативності як складника soft skills майбутніх викладачів, адже «побудова «суспільства знань», упровадження парадигми неперервної освіти та забезпечення якості вищої освіти спонукають до того, що навчання та набуття нових компетентностей стали невіддільним складником життя членів соціуму. Тож особливої ваги в особистісному розвитку та професійній діяльності випускників ЗВО набувають soft skills, а саме: комунікабельність / навички комунікації, когнітивна гнучкість / адаптивність, уміння працювати в команді, лідерство, уміння вирішувати конфлікти, креативність, критичне мислення, загальна грамотність, організованість, ініціативність, відповідальність, наполегливість, здатність брати на себе відповідальність / уміння ухвалювати рішення, уміння працювати в критичних умовах / стресостійкість, самонавчання та саморозвиток, самоменеджмент, емоційний інтелект та управління емоціями тощо» [2, с. 154].

У статті «Креативність майбутніх учителів технологій у контексті дефінітивних підходів» дослідниками представлено аналіз теоретичних позицій науковців та дефінітивних підходів щодо сутності й змісту поняття «креативність». Доведено, що особливої актуальності набуває формування в майбутнього вчителя технологій креативності, яка є важливою складовою його професійної готовності та однією з умов самореалізації; креативність пов'язана з діяльністю педагога будь-якого профілю, але для учителя технологій ця якість є особливо необхідною. Вона може виявлятися у формі власне технологічної творчості і в інших видах педагогічної діяльності. Доведено, що креативність, привертаючи увагу дослідників, знаходилась у центрі уваги різних філософських, психолого-педагогічних напрямів. Рівень професійної кваліфікації майбутніх учителів технологій значною мірою залежатиме від здатності самостійно торувати шляхи вирішення конкретних дидактичних завдань, виявляти нетрадиційне мислення, швидко знаходити вихід у проблемних ситуаціях, обирати оригінальні рішення – тобто від креативності. Наголошено на тому, що здатність до творчості є актуальною професійною якістю майбутніх учителів, потребу в яких відчуває сьогодення освіта; успіхів у професійній діяльності сьогодні може досягнути тільки той вчитель, який має високий рівень креативності, який відбувся як творча особистість [3].

У працях зарубіжних дослідників С. Айасра, М. Обейдат, К. Кататбе, А. Альджарра, М. Аль-Ахрас, які проводили експериментальне дослідження зі студентами Йорданського університету науки і технологій, наголошено на взаємозв'язку творчого мислення з досягненнями тих, хто навчається [4].

У дослідженні С. Лемметті, К. Коллін, В. Главяну, П. Форсман творчі можливості особистості, креативність і процес навчання схарактеризовано як соціокультурні та взаємопов'язані феномени, що визначають якість засвоєння знань, наголошуючи на тому, що навчання і творчість успішно реалізуються в практиці освітніх закладів [5].

Водночас, згідно із даними американського ученого К. Кім, отриманими в результаті масштабного дослідження з використанням тестів креативності Е. Торренса, уява американської молоді стабільно знижувалася, тоді як показник IQ поступово підвищувався [6].

Отже, креативність майбутніх викладачів закладів вищої освіти дозволяє використовувати творчий підхід під час розв'язання завдань у складних і невизначених умовах, генерувати оригінальні ідеї та застосовувати їх у практичній діяльності, сприяє упровадженню інновацій та професійному зростанню, особистісному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Дунаєва О.М. Формування педагогічної креативності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки: автореф. дис. кандидата педагогічних наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2008. 20 с.
2. Кірдан О.Л., Кірдан О.П. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань : ВПЦ Візаві, 2021. 2 (6), С. 152–160. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/248144>
3. Фрицюк В.А., Марцева Л.А., Любарська Л.А. Креативність майбутніх учителів технологій у контексті дефінітивних підходів. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 2023. Вип. 69, С. 141-151. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-69-141-151>
4. Ayasrah S., Obeidat M., Katatbeh Q. et al. Practicing Creative Thinking and Its Relation to Academic Achievement. *Creativity studies*. 2023. Vol. 16. Is. 1. P. 178.
5. Lemmetty S., Collin K., Glăveanu V. P., Forsman P. Creativity and Learning as Sociocultural and Intertwined Phenomena. *Creativity and Learning. Palgrave Studies in Creativity and Culture*. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. P. 4.
6. Kim K. H. The crisis of creativity: a decrease in the indicators of creative thinking according to the Torrance tests for creative thinking. *Journal of Creativity Research*. 2011. 23(4). P. 285. DOI: 10.1080/10400419.2011.627805

КНЯЖЕВА Ірина Анатоліївна

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПЕДАГОГІЧНИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ У ЗВО

Сучасні суспільні реалії висувають на перший план питання змістового наповнення педагогічної освіти як ключового елемента освітньої системи. Це

КЕРНАС Андрій В'ячеславович Психолого-педагогічні аспекти розвитку творчих здібностей у студентської молоді	192
КИРИЄНКО Олена Олександрівна Розвиток креативності у майбутніх учителів біології як одна з умов успішного формування їх професійної компетентності	194
КІРДАН Олена Анатоліївна Наукові підходи до визначення сутності та змісту креативності майбутніх викладачів	198
КНЯЖЕВА Ірина Анатоліївна Актуальні тенденції формування змісту педагогічних освітніх компонентів у ЗВО	201
КОВАЛЬОВА Тетяна Михайлівна Розвиток креативності як складової підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту	204
КОВАЛЬЧУК Володимир Володимирович, ДОЛИНСЬКА Людмила Василівна Концептуальний підхід для формування креативності студентів у педагогічному університеті	209
КОЙЧЕВА Тетяна Іванівна Креативність учителя як запорука його професійного становлення в умовах інноваційного освітнього середовища	218
КОКОТЄЄВА Анастасія Сергіївна Формування креативності у здобувачів вищої освіти	221
КОЛБІНА Людмила Анатоліївна Вплив інноваційних технологій на розвиток творчих здібностей учнів початкових класів	223
KOLESNICHENKO Olena Innovation Potential Of A Higher Education Teacher	226
КОЛІСНІЧЕНКО Наталя Миколаївна Креативність та соціальні інновації як ключовий елемент ефективного публічного управління	228
КОЛЬЧАК Валентина Андріївна, ТОДОРОВА Валентина Георгіївна Використання технологій креативного мислення у підготовці фахівців з фізичної культури і спорту	234
КОН Олена Олександрівна Розвиток креативного мислення молодших школярів засобами додатків GOOGLE	236
KONDRATIEVA Iryna Theories Of Creativity	238
КОНСТАНТИНОВ Дмитро Сергійович Креативне мислення тренера-викладача як інструмент формування психологічної стійкості та саморегуляції у дітей молодшого шкільного віку	241
КОСТЕНЮК Наталя Іванівна Формування креативності персоналу як джерела інноваційного потенціалу організації	244
КОФІЖИУ Ганна Олексіївна Розвиток креативності в учнів старшої школи на уроках зарубіжної літератури	247
КОХАНСЬКА Світлана Володимирівна Розвиток креативного мислення на заняттях з музично-теоретичних дисциплін у майбутніх педагогів	250